

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2020
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

**ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΑΡΙΑ ΒΟΓΙΑΤΖΗ**

A1.

1. Λάθος
2. Σωστό
3. Σωστό
4. Λάθος
5. Λάθος

B1. Εκφραστικές επιλογές:

Πολυσύνδετο: «**καὶ** γίνεται **καὶ** φθείρεται

Αντιθέσεις: «γίνεται» -«φθείρεται», «εὖ» - «κακῶς»

Επανάληψη του ρήματος «γίνομαι»

B2. Στο χωρίο αυτό ο Αριστοτέλης συσχετίζει τις έννοιες τέχνη (η οποία εδώ ταυτίζεται με τον όρο «ἐπιστήμη»), φύση και αρετή και διαπιστώνει ότι έχουν ένα κοινό γνώρισμα αλλά και διαφορές. Το κοινό τους γνώρισμα είναι ότι και οι τρεις έχουν τη δυνατότητα να δημιουργούν μορφές. Η διαφορά τους έγκειται σε τι δίνει μορφή η καθεμιά. Έτσι, λοιπόν:

α) η τέχνη μορφοποιεί το υλικό της,

β) η αρετή δίνει μορφή στην προσωπικότητα του ανθρώπου και

γ) η φύση δημιουργεί κι αυτή τις δικές της μορφές.

Παράλληλα, ο φιλόσοφος επιχειρεί να ιεραρχήσει τις τρεις αυτές έννοιες. Έτσι κατ' αυτόν, η φύση είναι ανώτερη από την τέχνη, γιατί κάθε φυσικό ον έχει τάση προς την τελειότητα. Από τη στιγμή δηλαδή που γεννιέται και αυξάνεται, οδηγείται, ανεξάρτητα από τη θέλησή του, στο «τέλος», στην τελειότερη μορφή του. Αντίθετα, τα έργα τέχνης είναι σταθερά και αμετάβλητα και δεν τείνουν πουθενά. Η αρετή είναι ανώτερη και από τη φύση και από την τέχνη, γιατί μορφοποιεί στην ουσία του τον άνθρωπο και αποτελεί ύψιστη έκφανση της μεσότητας. Όπως μάλιστα αναφέρει και ο Ασπάσιος, η αρετή είναι ανώτερη από την τέχνη, γιατί η αρετή είναι «τελειότης φύσεως καὶ κατωρθωμένη φύσις», δηλαδή μια φυσική ιδιότητα με επιτυχία οδηγημένη στο σκοπό της. Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι, για τον Αριστοτέλη, ανώτερη όλων είναι η αρετή, ακολουθεί η φύση και τελευταία στην ιεράρχηση έρχεται η τέχνη:

B3.

- α. Λάθος
- β. Λάθος

γ. Σωστό
δ. Λάθος
ε. Σωστό

B4.

θέμα: νομοθέται
συνήθεια: ἐθίζοντες
ψυχοφθόρος: φθείρεται
ανούσιος: ἐστίν
ανεκτός: εἶχεν
αβλεψία: βλέπουσα
ασωτία: σφζούσης
ἀρρητος: λέγομεν
αφαίρεση: ἀφελεῖν
βολίδα: ὑπερβολή

B5.

Η διδασκαλία της ηθικής αρετής

Αριστοτέλης

«Ἐτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται»

- οι ηθικές αρετές δεν υπάρχουν μέσα μας εκ φύσεως και δεν αποκτώνται αλλιώς παρά μόνο με τη διαρκή άσκηση και την επανάληψη ηθικών πράξεων:
- η αρετή είναι προϊόν εθισμού και η ποιότητά της εξαρτάται από την ποιότητα του εθισμού που την προκαλεί

Πρωταγόρας

- Η τιμωρία είναι το μόνο μέσο βελτίωσης της ανθρώπινης συμπεριφοράς
- Θέσπιση αυστηρών ποινών σε όσους δεν μετέχουν στην αρετή

Γ1. Και αν κανείς με ρωτήσει: Καλά, τι εννοείς, αν κάποιος βλάπτει την πόλη, πρέπει να κάνουμε ειρήνη μαζί του; Δεν θα το έλεγα· αυτό που εννοώ είναι ότι πολύ γρηγορότερα θα τους τιμωρούσαμε, αν δεν προκαλούσαμε καμιά αδικία· γιατί δεν θα είχαν κανέναν σύμμαχο.

Γ2. Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης σύμφωνα με το κείμενο είναι η εισροή χρημάτων στην πόλη («πολλά χρήματα εις τὴν πόλιν ἀνενεχθέντα,») και η αύξηση των εσόδων, τα οποία βρίσκονταν στη διάθεση των πολιτών για να τα αξιοποιήσουν όπως θέλουν («ἠϋξημένας τε τὰς προσόδους, καὶ ταύταις ἐξὸν τοῖς πολίταις χρῆσθαι ὅ τι βούλονται.»). Στον πόλεμο αντίθετα, κατασπαταλούνται όλα τα χρήματα και πολλά από τα έσοδα

εξαφανίζονται αλλά και σπαταλούνται σε κάθε είδους έξοδα («τῶν προσόδων πολλάς ἐκλιπούσας καὶ τὰς εἰσελθούσας εἰς παντοδαπὰ [πολλὰ] καταδαπανηθείσας,»).

Γ3.

α. ἐκλιπούσας: ἐξέλειπες

εἰσελθούσας: εἰσήεις/εἰσήεισθα

καταδαπανηθείσας:κατεδαπανῶ

β.

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ
μάλα	μᾶλλον	μάλιστα
ταχύ/ταχέως/τάχα	θᾶπτον	τάχιστα

γ. τις: τισί

προσόδους : πρόσοδοι

πολίταις : πολῖτα

Γ4α.

ἡ εἰρήνην: β' ὄρος σύγκρισης ἀπό το επίθετο συγκριτικού βαθμοῦ «κερδαλεώτερον» με α' ὄρο το «πόλεμον».

ταῦτα (το πρώτο του κειμένου): υποκείμενο του ρήματος «κριθείη» (αττική σύνταξη)

τῶν προσόδων: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός ως γενική διαιρετική στο «πολλάς».

ἄγειν: τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα «χρή».

β. ἀνενεχθέντα: κατηγορηματική μετοχή λόγω εξάρτησης ἀπό το ρήμα εὐρίσκω, το οποίο συντάσσεται με κατηγορηματική μετοχή, συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος «χρήματα».

γ.

ΥΠΟΘΕΣΗ : εἰ μηδένα ὑπάρχομεν ἀδικοῦντες (εἰ + εὐκτική)

ΑΠΟΔΟΣΗ : ὅτι πολὺ θᾶπτον ἂν τιμωροῖμεθα αὐτούς (δευτερεύουσα ειδική πρόταση)

ΠΛΑΓΙΟΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ που δηλώνει ΑΠΛΗ ΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΛΕΓΟΝΤΟΣ

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ:

ΥΠΟΘΕΣΗ : εἰ μηδένα ὑπάρχομεν ἀδικοῦντες

ΑΠΟΔΟΣΗ : πολὺ θᾶπτον ἂν τιμωροῖμεθα αὐτούς

ΑΝΤΙΘΕΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ:

ΥΠΟΘΕΣΗ: *εί μηδένα ύπάρχονεν άδικουόντες (εί + εύκτική)*

ΑΠΟΔΟΣΗ: *πολύ θάπτον άν έτιμωρούμεθα αυτους (κύρια πρόταση κρίσεως)*

